

Eğitimciler İçin Orman Yangınları Bilgi Notu

2025 yılında Geyve, Çanakkale, İzmir, Karabük gibi farklı bölgelerde yaşanan yangınlar, Türkiye'nin “yeni yangın rejimi” olarak adlandırılan bir döneme girdiğini gösteriyor. Bu durum, eğitim alanında çalışanların konuyu ele alış biçimini de değiştirmeyi gerektiriyor. Millî Eğitim Bakanlığının da ilk dersi bu konuya ayırması dolayısıyla, uzman görüşleri doğrultusunda önemli bilgileri bu notta derledik. Yararlı olması dileklerimizle.

Bilimsel Temelli Yaklaşım

Orman yangınlarını ele alırken duygusal tepkilerin yanı sıra bilimsel verilere dayalı bir yaklaşımın benimsenmesi yararlı olacaktır. Bu doğrultuda öğrencilerle çalışırken, yangın ekolojisi, iklim değişikliğinin etkileri ve ekosistem dinamikleri hakkında doğru bilgilerin paylaşılması önem taşır. Yangınlarla ilgili haberlerin eleştirel bir gözle değerlendirilmesine destek olunması, öğrencilerin medya okuryazarlığını geliştirmeye katkı sağlayabilir. Ayrıca yalnızca sorunları tanımlamakla yetinmeyip sürdürülebilir çözüm yollarının birlikte tartışılması, çözüm odaklı bir bakış açısının gelişmesine yardımcı olabilir.

Orman yangınları yalnızca fen bilgisi dersinin konusu değildir. Coğrafyada iklim ve toprak ilişkileri, sosyal bilgilerde insan-çevre etkileşimi, Türkçe derslerinde medya metinlerini analiz etme becerileri, matematik derslerinde istatistiksel verilerle çalışma, görsel sanatlar derslerinde sergi gibi farklı disiplinlere entegre edilebilir.

İlk Derste Vurgulanabilecek 10 Mesaj

- Ormanı ekosistem olarak tanıtın.** Ormanın yalnızca ağaçlardan ibaret olmadığını; ağaççık, çalı, eğrelti, yosun, mantar, hayvan, böcek, bakteri, virüs ve toprakla birlikte yaşayan (canlı) bir sistem olduğunu vurgulayın.
- Önleyiciliğe dikkat çekin.** Yangın çıkmadan alınacak basit önlemlerin, söndürme çalışmalarından çok daha etkili olduğunu belirtin.
- İnsan etkisini açıklayın.** Orman yangınlarının %90'ının insan kaynaklı olduğunu, günlük davranışların (ateş, izmarit, cam kırığı vb.) risk oluşturduğunu aktarın.
- Yeni koşulları tartışın.** İklim değişikliğinin daha sıcak ve kurak yazlar getirdiğini; bu nedenle yangınların daha sık ve şiddetli yaşandığını örneklerle açıklayın.
- Doğal yenilenmeyi anlatın.** Yangın sonrası yenilenme süreçlerinin farklılık gösterebileceğini vurgulamak önemlidir. Bazı ekosistemlerin kendi kendini toparlama kapasitesi bulunurken, bazı alanlarda bilimsel inceleme ve farklı onarım yöntemleri gerekebilir. Öğrencilerle bu çeşitliliği konuşmak, tek tip çözüm yerine her yerin/yetiştirme muhiti için uygun yaklaşım gerektiğini gösterebilir.

6. **“Her bitki her yerde yetişmez” ilkesini öğretin.** Ağaçlandırma ve bitkilendirmede yerel türlerin önemini, yanlış tür seçiminin doğaya zarar verebileceğini örneklerle açıklayın.
7. **Her yangının farklı olduğunu belirtin.** Yükselti, anakaya, rüzgâr ve bitki örtüsünün yangının seyrini değiştirdiğini, yangından sonra onarım sürecinde tek tip çözüm olmadığını hatırlatın.
8. **Yangın mevsiminin uzadığını söyleyin.** Artık nisan ayından kasıma kadar riskin yüksek olduğunu, bu dönemde ormana giriş ve ateş yakma yasaklarına uyulması gerektiğini belirtin.
9. **Doğru bilgiye ulaşmayı teşvik edin.** Yangınlarla ilgili haber ve paylaşımları öğrencilerin eleştirel gözle değerlendirmelerine destek olun.
10. **Toplumsal sorumluluğu vurgulayın.** Yangınlardan korunmanın okul, aile ve toplumun ortak çabası olduğunu; öğrencilerin de bu sürecin aktif bir parçası olabileceğini gösterin.

Uzmanların Notları

- **Doğal ormanlar, ağaçlandırma alanlarının aksine binlerce yılda şekillenen, yalnızca ağaçlardan ibaret olmayan, yaşayan ekosistemlerdir.** Bulundukları yerdeki ağaç türleriyle birlikte karayosunlarını, mantarları, hayvanları, bakterileri barındırır; iklim, toprak, sıcaklık ve nem gibi faktörlerle uyum içinde varlığını sürdürür. Bu ekosistemler, canlı ve cansız bileşenleriyle binlerce yılın birikimi olan biyolojik çeşitliliği taşır.
- **Ormanlar yandığında yalnızca ağaçları değil, bütün bu sistemi geri dönüşsüz biçimde kaybederiz.** Yalnızca ağaç dikmek, kaybolan biyoçeşitliliği geri getirmeye yetmez. Bu nedenle önceliğimiz kaybetmeden korumak olmalıdır.
- **Orman ekosisteminin ne olduğunu tanımlamak önemlidir.** Bu tanım bilindiğinde neden korunması gerektiği de anlaşılır. Eğitimde bu bilinci geliştirmek, önleyici çalışmaların temelini oluşturur. Bunun için ise şu sorular sorulmalıdır: Ormanlar insanlar için ne ifade ediyor? Ormanlara zarar vermemek için neler yapmalıyız? Yangın çıkmadan önce hangi önlemleri alabiliriz? Yangına hassas bölgeler nasıl korunmalıdır? Orman yangınları ile neleri kaybediyoruz? Ormanlarımızı nasıl korumalıyız? Bir orman ekosistemine gittiğimizde nasıl davranmalıyız?
- **Sadece ağaç dikmeye odaklanmak yapılabilecek en büyük yanlış olur; yanan bölgelerde ekosistem onarımı yapılmalıdır.** Ekosistem onarımı, herhangi bir sebepten tahrip olmuş bir alanın, tür kompozisyonu, yapısal özellikleri, ekosistem dinamikleri ve ekosistem hizmetleri açısından orijinal haline dönüştürülmeye çalışılması olarak tanımlanabilir.

- Yapılan onarım çalışmaları düzenli olarak kamuoyuyla paylaşarak bilgi akışı sağlanmalıdır.

Yararlanılabilecek Kaynaklar

[Orman ve Biyolojik Çeşitlilik](#), Doğa Koruma Merkezi

[Orman Yangınları](#), Türkiye Ormancılar Derneği

[Orman Yangınları Çalıştay](#), Muğla Büyükşehir Belediyesi

[Orman Yangınları ile Mücadelede Gerekli Bilgiler](#), Orman Genel Müdürlüğü

[MEB'in farklı kademeleri için hazırlanan kaynaklar](#), Orman Genel Müdürlüğü

[Denemeler: Doğa, Orman, Ekonomi, Akademi](#), Prof. Dr. Kenan Ok

Biz Kimiz? Bizler, ormanlara değer veren, onlara karşı sorumluluk hisseden araştırmacı, eğitmen, öğretmen, şehir plancı, mimar ve tasarımcılardan oluşan gönüllü bir grubuz. Ülkemizde ve dünyada yaşanan yangınlara karşı bilgi birikimimizi artırmak, alan uzmanlarına danışarak eğitimciler/öğretmenler için güvenilir ve açık kaynak oluşturmayı hedefliyoruz.

Bilgi Notunu Hazırlayanlar: Şebnem Arı, Burcu Meltem Arık, Berna Diblen, Aslı Gökgöz

Katkı Veren Uzmanlar: Prof. Dr. Necmi Aksoy, Prof. Dr. Nihan Bozok, Buğra Çelik, Prof. Dr. Atabay Düzenli, Prof. Dr. Mesut Kırmacı, Prof. Dr. Oğuz Kurdoğlu, Prof. Dr. Kenan Ok, Emin Pehlivan, İrem Tüfekçioğlu, Dr. Uğur Zeydanlı